

توصیه‌هایی به طلاب علوم دینی

آية الله العظمى سيد محمد حسینی شیرازی رحمته الله

مترجم: طه طرزی

www.iswf.net

نام کتاب: ..... توصیه هایی به طلاب علوم دینی
مؤلف: ..... آیه الله العظمی سید محمد حسینی شیرازی (قدس سره)
مترجم: ..... طه طرزى
ویراستار: ..... محمد خنیفر زاده
صفحه آرا: ..... سجاد ناصری
ناشر: ..... یاس زهرا (علیها السلام)
زیر نظر: ..... گروه ترجمه آیه الله العظمی شیرازی
نوبت و سال چاپ: ..... اول / پائیز ۱۳۸۶
تیراژ: ..... ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ..... ۹۵۰ تومان
چاپخانه: ..... سیمای کوثر

تلفن مرکز پخش انتشارات یاس زهراء (علیها السلام): ۰۹۱۲۵۱۰۵۲۶
۹۸۲۵۱۷۸۳۶۲۲۰

کلیه حقوق طبع و نشر برای بنیاد جهانی آیه الله العظمی شیرازی محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه مؤلف	۱۱
۱. تألیف	۱۹
تألیف؛ نشر علم	۲۱
تألیف و فراوانی رسانه‌ها	۲۳
سر چهارراه	۲۴
در بازار بزرگ نجف	۲۶
کتاب به همراه صد دلار!	۲۶
بنگلادش و هجوم مسیحیت	۲۷
نشریات و کتابهایی برای بیماران	۲۸
ارقام نجومی	۲۹
انجیل و زبانهای زنده دنیا	۳۱
آنچه درباره گاندی نوشته شده است	۳۲
چاپ و نشر	۳۳

صاحب جواهر رحمته الله علیه	۳۶
محدث قمی رحمته الله علیه	۳۷
در بازار رویگرها	۳۷
شمه‌ای از فعالیت‌های وهابی‌ها	۳۹
۲. منبر	۴۲
مجالس حسینی و برکات آن	۴۳
شیخ انصاری و منبر حسینی	۴۶
از برکات منبر و مجالس حسینی	۴۷
مظلومیت، سلاحی کاری	۴۹
بلاغت خطیب و خطابه	۵۱
۳. تدریس	۵۳
صاحب جواهر رحمته الله علیه و اهتمام او به تدریس	۵۴
از سخنان میرزای بزرگ رحمته الله علیه	۵۴
حاج آقا حسین قمی رحمته الله علیه	۵۵
تدریس و معنای گسترده‌اش	۵۵
طلاب و دنیای امروز	۵۶
اغراض و اهداف	۵۷

۶۳	ضرورت توجه به بدعتها و شبهات
۶۵	زمانی که عبدالکریم قاسم آمد
۶۵	فداکاری در راه خدا
۶۶	شادی ملائکه از پاسخ دادن به شبهه
۶۷	منفعت بزرگ
۶۸	علماء مرزبان
۷۰	۴. محراب
۷۱	مساجد مدینه منوره
۷۳	مراکز عبادت برای جماعت زنان
۷۵	نماز جماعت و اهمیت آن
۷۵	روایاتی در فضیلت نماز جماعت
۷۹	۵. تأسیس مؤسسات
۸۰	مؤسسات خیریه
۸۱	مشورت، رمز پیشرفت
۸۲	فرهنگ چندصدایی
۸۴	سخن آخر
۸۵	مشکلات؛ علت‌ها و راه حل‌ها

خاتمه: علم و عالمان در آیین قرآن کریم

و روایات شریفه

- آیات قرآن ۹۱
- نهی از تصدی نادانان ۹۶
- روایات ۹۸
- از جمله مستحبات شرعی ۹۸
- تحصیل علم ضروری است ۹۹
- کمال دین ۹۹
- فراگیری مسائل دینی ۱۰۰
- کسی که در دین خدا بصیرت پیدا نکند ۱۰۰
- تا آگاهی بیابند ۱۰۱
- پس چگونه فقیهی است؟! ۱۰۱
- بهترین همنشین ۱۰۲
- آیا مگر همنشین آنها نبوده؟ ۱۰۲
- خیری در زندگی نیست مگر ۱۰۳
- مرحبا به سفارش رسول خدا ﷺ ۱۰۴
- خیر خواهشان باشید ۱۰۴
- شنیدن علم ۱۰۵
- رادمردی ۱۰۵

۱۰۶	تشستن نزد فقهاء .....
۱۰۶	انواع همنشین .....
۱۰۷	بهتر از قیام هزار شب .....
۱۰۷	علم مایه حیات دلهاست .....
۱۰۸	همنشینی با علماء عبادت است .....
۱۰۸	چه کسی عالم است؟ .....
۱۰۹	با علماء همنشین باش! .....
۱۰۹	شاید تو نیز از شمار آنان شوی .....
۱۱۰	بالاتر از عبادت هزار سال .....
۱۱۰	مجلس علم و مجلس ذکر .....
۱۱۱	زنده کردن علم و دانش .....
۱۱۲	دعای نیکو .....
۱۱۲	ویژگیهای خیر .....
۱۱۳	علم، نوری از جانب خدا .....
۱۱۹	خود را وقف علم کن .....
۱۲۱	یتیمان واقعی .....
۱۲۲	عالم به شریعت ما .....
۱۲۳	همگام با حضرت زهرا (علیها السلام) .....
۱۲۵	از برکت علم .....

البته منظور از دوری جستن از مادیات و رویگردانی از دنیا این است که این امور برای عالم دین هدف نباشد، که در این صورت دنیا بهترین وسیله برای رسیدن به آخرت می باشد. همچنین مقصود از اهتمام به معنویات و توجه به آخرت آن است که یک روحانی آنها را وسیله قرار ندهد، بلکه برای او هدف باشند. بنابراین در همه حالات، کردارها و گفتارهایش، و حتی خواب و بیداری، سفر و حضر و در همه امورش در پی دستیابی به رضایت خدای سبحان باشد. بی تردید این مهم به دست نمی آید، مگر آنکه خدا را همواره بر رفتارهای خویش نگهبان و گواه ببیند. یعنی کسی که تمامی اعمال او را محاسبه می کند و به آنها کیفر یا پاداش می دهد و در قبضه و اراده او رفتار می کند و زمام اختیارش تنها به دست اوست و توان خارج شدن از وسعت قدرت او را ندارد و هرگز نمی تواند از سلطه کبریایی اش بگریزد. یکی از اساتید ما می فرمودند:

«برای عالم دین شایسته است که، در هر کار کوچک و بزرگ نیت قربه الی الله داشته و به دنبال کسب رضای خدای سبحان باشد، حتی به هنگام استراحت و مثلاً حمام رفتن و قضای حاجت و آمیزش، چه رسد به کارهای ارزشمندی چون تألیف و تصنیف و تدریس و تأسیس مؤسسات و اموری از این دست.»

آری، امور معنوی و تلاش در کسب و دستیابی به آنها ضروری

مقدمه مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين. و اما بعد، این نوشتار را برای طلاب علوم دینی نوشتم و آن را «توصیه‌هایی به طلاب علوم دینی» نام نهادم و در آن از برخی بایسته‌های مورد نیاز یک عالم دین سخن گفته‌ام. مهم‌ترین آنها پس از مجهز شدن به سلاح صلاح و تقوا و تلاش در تحصیل علم و دانش، این پنج امرند:

۱. تألیف،
۲. منبر و تبلیغ،
۳. تدریس،
۴. اقامه نماز جماعت،
۵. تأسیس مؤسسات.

به علاوه یک امر مهم دیگر، که از مهم‌ترین امور یک روحانی به شمار می‌آید و آن «اهتمام و تلاش در کسب امور معنوی و اخروی و پرهیز از مادیات و آرایه‌های دنیایی است».

اگر اهتمام به معنویات در طالب علوم دینی با امور پنجگانه مزبور جمع شود، ثمره‌ای پاک و نتیجه‌ای نیکو خواهد داشت. اگر عالم دین این امور پنجگانه را به حد تمام و کمال انجام دهد، ولی تلاشی در جهت کسب معنویات نداشته باشد، نمی‌تواند به هدف بلند و غرض اعلایش، که رسیدن به سعادت اخروی و بهشت است، نائل آید.

آری، بی‌هیچ تردیدی هدف برتر و خواسته‌ی اساسی چیزی نیست جز رسیدن به آخرتی سعادت‌مند و بهشت برین الهی؛ زیرا دنیا همان‌گونه که امیر مؤمنان (علیه السلام) توصیف فرموده‌اند: «الدنيا، دار ممر، لا دار مقر»^۱ دنیا گذرگاه عبور است، نه جای ماندن» و نیز فرموده‌اند: «تغر و تضر و تمر»^۲ [دنیا] می‌فریبد و زیان می‌رساند و می‌گذرد» و آخرت، همان‌طور که خدای سبحان می‌فرماید: «لَهِیَ الْخَیْوَانُ»^۳ زندگانی واقعی است». نیز به فرموده‌ی خدای تعالی رستگاری حقیقی رسیدن به بهشت است:

فَمَنْ زُخْرِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ؛^۴ پس هر که را از آتش [دوزخ] به دور دارند و در بهشت درآورند قطعاً کامیاب شده است.

۱. نهج البلاغه، کلمات قصار، حکمت ۱۳۳.

۲. همان، حکمت ۴۱۵؛ البته مراد دنیای حرام است.

۳. سوره عنکبوت، آیه ۶۴: ﴿وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْخَیْوَانُ﴾.

۴. سوره آل عمران، آیه ۱۸۵.

و از کارهای بایسته و شایسته یک طالب علوم دینی است که با همین‌ها آراسته و پیراسته می‌گردد و می‌بایست دوستی و بیزاری‌اش بر اساس همین‌ها صورت گیرد؛ زیرا نفع و فایده این امور تنها به آخرت منحصر نمی‌شود، بلکه بر حیات دنیوی آدمی نیز تأثیر می‌گذارد. از این روی خدای -تبارک و تعالی- طبق حدیث شریف، به دنیا امر فرموده که خدمتگزار کسی باشد که تنها برای خدا و جلب رضای او کار می‌کند و کسی را که در پی دنیا و زینتهای آن است به رنج و گرفتاری مبتلا کند. خدای سبحان در قرآن کریم می‌فرماید:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُخَوِّضَهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنُجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ^۱ هر کس -از مرد یا زن-
کار شایسته‌ای کند و مؤمن باشد، بی‌تردید او را با زندگی پاکیزه‌ای،
حیات [حقیقی] بخشیم، و مسلماً به آنان بهتر از آنچه انجام
می‌دادند، پاداش خواهیم داد.

بنابراین، عالم دینی که می‌خواهد زندگی دنیوی خود را پاک کند و در حیات اخروی نیز سعادت‌مند باشد، چاره‌ای جز پابندی و اهتمام به معنویات و ترویج آنها در جامعه، و نشر آموزه‌های معنوی در بین مردم ندارد، تاب‌دین و سیله مردم را به زندگی پاک و آخرت سعادت‌مندانه

برساند. پدرم رحمه الله^۱ از خاطرات دوران طفولیت شان نقل می فرمودند که:
 «مادرشان (رحمها الله) توجه زیادی به تربیت و تأدیب شان داشته اند. ایشان که از زنان صالحه و زاهده بوده اند، نماز شب و تلاوت قرآن سحرگاهی شان، ترک نمی شده است. زمانی که برای نماز شب و تهجد بیدار می شدند، فرزند را هم همراه خودشان بیدار می کردند و به مصلی می بردند و کنار خودشان می نشاندند و به او توصیه می کردند که به او توجه کنند و خوابشان نبرد.

پدر ما می فرمودند: چون کودک بودم، خواب بر من غلبه می کرد و در سنی هم نبودم که بتوانم نماز بخوانم، لذا مادرم ظرفی از نخود و کشمش جلوی من می گذاشتند تا با خوردن آنها خوابم نبرد». آری، علمای گذشته، اهتمام فراوانی به معنویات داشته اند و همچنین تلاش زیادی در تحصیل علم می کردند و گوی سبقت را، هم در امور دنیوی و هم در امور اخروی از دیگران می ربودند، تا جایی که یکی از علما فرموده اند: در مدت پنج قرن گذشته، صد هزار عالم اسلامی در علوم مختلف اسلامی و علوم طبیعی مثل فقه، اصول، عقاید، حقوق، طب، هندسه، حساب و هیأت و آنچه مربوط به آن است در سپهر اسلام درخشیده اند.

۱. مرحوم آیت الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی رحمه الله.

اما از روزی که توجه به معنویات کم، و تلاش برای تحصیل علم ضعیف گردید، در آسمان علم و دانش تنها عده کمی از عالمان دینی توانستند از دیگران در علوم اسلامی و علوم جدید پیشی بگیرند. این موضوع بر تمامی امور حیات دینی و دنیایی تأثیر گذارده تا آنجا که در یکی از مجلات عربی، که در یکی از کشورهای عربی چاپ و نشر می‌شود، در برخی از شماره‌هایش هنگام شمارش زبانهای زنده دنیا، نامی از زبان عربی نبرده است و از آن به عنوان یک زبان زنده دنیا یاد نکرده است. این در حالی است که زبان عربی، زبان قرآن و وحی است، زبان گفت‌وگوی اهل بهشت است و به وسیله آن، آخرین اصل قوانین آسمانی و بزرگ‌ترین منشور حقوق انسانی و کامل‌ترین قانون برای فرد و جامعه نازل شده است؛ قانونی که در همه عرصه‌های فکری، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی و اجتماعی جاری و ساری است. و سزاوار است که زبان عربی، زبان بین‌المللی و زبان زنده جهان باشد. رسول خدا ﷺ نیز وقتی که مردم را به پذیرش اسلام دعوت می‌کرد، به این مطلب اشاره فرموده است:

يا معشر العرب! أدعوكم إلى عبادة الله و خلع الأنداد و الأصنام و
أدعوكم إلى شهادة أن لا إله إلا الله و أني رسول الله فأجيبوني تملكون

العرب و تدین لکم بها العجم و تكونوا ملوکاً فی الجنة؛^۱ ای قوم عرب، شما را به پرستش خدا و دوری از هرگونه شرک و شریک، و ترکی بت پرستی فرا می خوانم، و شمایان را به پذیرش و گواهی دادن به اینکه جز الله هیچ خدایی نیست، و اینکه من فرستاده او هستم دعوت می کنم. پس سختم را بپذیرید [و روی نگردانید] تا بر عرب چیره شوید و غیر عربها به شما نزدیک شوند و در بهشت از پادشاهان باشید.

آری، معنای سخن آن حضرت این است که بزرگ و رهبر باشید؛ که واقعاً هم اینگونه بودند. بسیاری از اصحاب رسول خدا ﷺ بر بسیاری از مناطق دنیای آن روز حکومت می کردند. کسی که تاریخ را جست و جو کند می تواند کتابی درباره اصحابی که بر مناطق خلیج و سایر مناطق حکومت می کردند، بنویسد.

و البته ممکن است منظور ایشان این باشد که: رهبران و بزرگان علم باشید، زیرا عالمان دین بر حاکمان و شاهان فرمانروایند. این همانست که امام صادق علیه السلام فرمودند:

الملوک حکام علی الناس، و العلماء حکام علی الملوک؛^۲ سلاطین، حاکمان بر مردمت و علماء حاکمان بر سلاطین.

۲. بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۸۳، باب ۱، ح ۹۲.

۱. اعلام الوری، ص ۳۹.

بنابراین، عالمان تا وقتی که به امور معنوی می‌پردازند و در تحصیل دانش تلاش می‌کنند و علم را با عمل، همراه می‌کنند و عمل را با تقوا و پرهیزکاری می‌آرایند، بر پادشاهان حکم می‌رانند، که گفته‌اند تقوا! اگر با علم آمیخته شود، مایهٔ قدرتمندی است.

از خدای متعال مسألت داریم ما را در کسب علم و آراستگی به تقوا موفق بدارد، که او بهترین توفیق‌رسان و مددکار است.

شهر مقدس قم

محمد شیرازی